

Facit till Rättegångsfilmen

Del 1

Frågor att diskutera:

- **Vem är målsägande i filmen?**
Den person som blivit utsatt för brott. I filmen är det den unga kvinnan, Maja.
- **Vem är den tilltalade i filmen?**
Den person som är misstänkt för brott. I filmen är det den unga mannen, Johan.
- **Vad kan ett brottsoffer oroa sig för inför rättegången?**
Ett brottsoffer kan oroa sig för många saker inför en rättegång. För de flesta är det en ovan situation som kan kännas överväldigande. En oro kan till exempel vara att behöva se och möta den tilltalade i rättegångssalen, eller att inte veta vad som kommer att hända och sägas i rättssalen.
- **Vad tror du att målsägande vill veta inför rättegången?**
Det kan kännas tryggare när målsägande får veta mer om vad som väntar under rättegången. Det kan till exempel vara att få information om hur en rättegång går till. Det kan även vara bra att få information om hur ett förhör går till, att vara förberedd på att bli ifrågasatt av den motsatta parten och att få frågor som redan besvarats i förhör. Enligt muntlighetsprincipen kan domstolen endast döma utifrån det som sägs i rättssalen, därför är det viktigt att alla detaljer kommer fram under rättegången.
- **Hur kan ett brottsoffer förbereda sig inför rättegången?**
Inför rättegången ska åklagaren och eventuellt målsägandebiträde informera och förbereda målsäganden på det som kommer. Målsäganden kan också ta kontakt med en ideell stödverksamhet om de känner att de behöver mer stöd och hjälp än vad åklagaren eller målsägandebiträdet kan ge.

- **Vad kan ett vittnesstöd eller stödperson hjälpa till med?**

Stödperson

En stödperson kan kontaktas innan en rättsprocess har startat för att ge brottsoffret stöd och praktiska råd, främst via telefon. För att få kontakt med en stödperson kan den brottsutsatta vända sig till socialtjänsten eller en ideell organisation som arbetar med att stödja brottsoffer. Brottet behöver inte vara polisanmält, stödet är gratis och den brottsutsatta kan vara anonym.

Till en rättegång kan den brottsutsatta även välja att ta med sig någon hen känner som stödperson. En stödperson får inte någon ersättning från staten.

Vittnesstöd

Vittnesstöden finns på tingsrätten och ger hjälp, information och stöd till brottsoffer och vittnen innan, under och efter en rättegång. De arbetar ideellt och har fått utbildning om hur en rättegång går till, samt vilket stöd brottsoffer och vittnen kan behöva inför en rättegång.

Vittnesstödet kan svara på frågor som uppkommer i efterhand och kan också följa upp upplevelsen av rättegången om vittnet eller brottsoffret så vill. Brottsoffer och vittnen har till exempel rätt till eget väntrum, och det är en sådan sak vittnesstödet kan ge information om och hjälpa till med.

- **Skulle du vilja ha med dig någon till en rättegång? Vem skulle det vara i sådana fall?**

Exempel på person som går att ta med:

Familjemedlem

Kompis

Stödperson

- **Begärde målsägandebiträdet något skadestånd? Hur mycket i sådana fall?**

Målsäganden begärde 5 000 kr för kränkning och 1 000 kr för sveda och värk.

- **Går det att värdera lidande i kronor på ett rättvist sätt?**

Att sätta en prislapp på någons lidande är väldigt svårt. Pengar kan aldrig ta ifrån ett brottsoffer deras upplevelse eller göra brottet ogjort. Det samhället har försökt göra är att skapa ett system som så rättvist som möjligt ska ge personer som utsatts för brott ersättning.

- **Hur stort tror ni att skadeståndet för kränkning är för till exempel en misshandel med ett knytnävsslag, rån under vapenhot, mordförsök, våldtäkt – och tycker ni att det är rimligt eller för mycket eller för lite?**

Misshandel av mindre allvarligt slag och verbalt olaga hot, 5 000 kronor

Rån med vapen, 10 000 – 15 000 kronor

Våldtäkt, oftast 100 000 kronor

Mordförsök, 125 000 kronor

Våldtäkt mot barn, 100 000 – 125 000 kronor

Grövre eller upprepade sexuella övergrepp mot barn, minst 150 000 kronor

[Läs mer i Brottsoffermyndighetens referatsamling](#)

Del 2

Frågor att diskutera:

- **Varför ska målsägande berätta sin version först?**
Målsäganden är den som gjort en polisanmälan och därmed anklagar den tilltalade för att ha begått ett brott mot hen. Målsäganden är därför den som först redogör för sin sida av ärendet. Därefter får den tilltalade chansen att försvara sig mot anklagelserna.
- **Vad var skillnaden mellan förhöret med den tilltalade jämfört med förhöret med målsägande?**
I det här fallet är förhöret med målsäganden betydligt mer genomgående än förhöret med den tilltalade. Det är dock inte så konstigt då den tilltalade påstår att han inte minns något av händelsen.
- **I vilka fall får målsäganden ett eget biträde?**
Det är åklagaren som påstår att den tilltalade begått ett brott. Därför inleds förhandlingen med åklagarens vittnen, där målsäganden är den som först hörs. Därefter hörs vittnen från försvaret. Då får den tilltalade chansen att lägga fram sin sida av ärendet. Turordningen kring förhör bestäms rättegångsbalken.

Om förutsättningarna för att få målsägandebiträde inte är uppfyllda, kan åklagaren informera målsäganden om möjligheten att istället få hjälp av en stödperson från till exempel en ideell organisation.

- **Vad gör ett målsägandebiträde?**
Ett målsägandebiträde ger stöd och hjälp under förundersökning, till exempel vid polisförhör, och under rättegång utan att brottsoffret behöver betala för det. Målsägandebiträdet har också till uppgift att föra målsägandens skadeståndstalan när det finns ett sådant. Så snart förundersökningen har börjat kan brottsoffret få ett målsägandebiträde. Det är tingsrätten som bestämmer vem som har rätt till ett målsägandebiträde. Den som vill ha ett sådant biträde kan tala om det för polisen eller åklagaren. Vid sexualbrott är det vanligt att den som utsatts för brottet får ett målsägandebiträde.

- **Vilken annan bevisning förutom förhör med målsägande känner du till?**

Bevis kan vara både muntliga, till exempel vittnesförhör, och skriftliga, till exempel läkarutlåtanden. Skriftlig bevisning kan också bestå av till exempel filmer, DNA och dokument.

- **Varför har gärningspersonen en försvarsadvokat?**

Den tilltalade har rätt till en rättvis rättegång. Att ha rätt till juridiskt biträde när man misstänks för ett brott är en demokratisk rättighet.

- **Hur tror du att det skulle kännas att bli kallad som vittne till en rättegång?**

Det kan ha gått en tid mellan att brottet skedde tills att vittnet blir kallad till rättegång. Viktigt att komma ihåg är att vittnen endast ska berätta det hen minns, och säga om det finns osäkerheter. Det är inte konstigt att inte minnas allt klart, det är bättre att vara ärlig än att påstå någonting som inte är helt säkert.

- **Varför skulle det kunna vara svårt att vittna? Kan man välja att inte vittna?**

I ett fungerande rättssamhälle är det viktigt att alla vågar vittna om brott. I Sverige har vi allmän vittnesplikt. Det innebär att du är skyldig att vittna i domstol om åklagaren eller den tilltalade och försvararen anser att det behövs. Du kan alltså inte bestämma själv om du vill vittna eller inte. Undantag från vittnesplikten för den som:

- är part i målet, det vill säga är åtalad eller målsägande
- är nära släkting till den åtalade
- är under 15 år
- lider av en psykisk störning
- omfattas av tystnadsplikt eller sekretesshinder genom exempelvis ett arbete.

- **Hur verkade vittnet uppleva situationen?**

I denna film var vittnet till en början lite nervös, men framstod under förhöret som lugn och säker på sin sak.

- **Vad kan hända om ett vittne ljuger eller inte berättar det hen vet om brottet?**

Ett vittne avger något som kallas för vittnesed när hen ska vittna i domstol. Den som avlagt vittnesed inför domstol och sedan ljuger i sitt vittnesmål på ett sätt som påverkar målets utgång kan dömas för mened. Påföljden för mened är normalt fängelse.

Det är skillnad på mened och på att vägra besvara en fråga under huvudförhandling. Den som vägrar att svara på frågor kan bli häktad.

- **Hur skilde sig åklagarens, målsägandebiträdets och försvararens frågor åt? Varför skilde de sig åt?**

Varje aktör har olika roller. Åklagaren företräder staten och ska objektivt visa på att ett brott har begåtts och att det är den tilltalade som har begått brottet. Målsägandebiträdets roll är att representera målsäganden och dennes intressen, medan försvaret har i uppgift att representera den tilltalade och dennes intressen. Eftersom parterna har olika intressen att tillgodose vill de veta och bevisa olika saker, och därför skiljer sig frågorna åt.

Del 3

Frågor att diskutera:

- **Vilka svåra ord hann du uppfatta och reagera på?**
- **Hur behandlades den målsägande under rättegången?**
En svensk rättegång är väldigt saklig. Alla ska i rättssalen behandlas med respekt och få komma till tals.
- **Hur behandlades den tilltalade under rättegången?**
En svensk rättegång är väldigt saklig. Alla ska i rättssalen behandlas med respekt och få komma till tals.
- **Tror du att det är något som är särskilt svårt i sexualbrottsmål?**
Sexualbrott är ofta komplicerade mål då bevisningen många gånger endast utgörs av förhör.
- **Tycker du att det verkar vara svårt att vara domare och i så fall varför?**
Juristdomaren är förhandlingens ordförande och ska, utöver att hålla ordning och reda under huvudförhandlingen, lyssna och ta till sig av vad som sägs under förhandlingen. Därefter fattar juristdomaren tillsammans med nämndemännen i tingsrätten beslut i målet.
- **Hur tror du att domstolen kommer att döma i målet?**
- **Hur tror du att det känns för brottsoffret efter rättegången? För den tilltalade?**
- **Om du tänker dig in i målsägandes roll – försök att beskriva dina känslor om den tilltalade döms respektive frias.**
- **Var rättegången i filmen som du trodde? Om inte, vad var annorlunda?**